

1. Kas yra ekologiškas produktas?

Ekologiškas produktas – tai pagal ES ir nacionalinius ekologinę gamybą reglamentuojančius teisės aktus pagamintas produktas. Tie kas nori vadinti produktą „ekologišku“ turi atitikti keliamus reikalavimus nuo lauko iki galutinio vartotojo ir tai įvertina nepriklausoma kontrolės įstaiga.

Ekologiniame žemės ūkyje:

- Draudžiama naudoti įprastiniame žemės ūkyje leistinas sintetines trąšas ir sintetinius pesticidus. Įprastinėje žemdirbystėje naudojama virš 400 pavadinimų pesticidų, kurių likučiai randami įprastiniuose produktuose ir įrodyta, kad jie žalingi žmogaus sveikatai, o ekologiškuose produktuose jų nėra. Ūkininkai, norėdami padidinti derlingumą, naudoja natūralius metodus (sėjomaina, dirvos praturtinimas azotu sėjant ankštinius augalus, agrotechnika kovai su piktžolėmis) ir medžiagas (mėšlas, kompostas ir kitos leistinos ekologinėje gamyboje).

- Gyvulininkystėje taikomi aukšti gyvūnų gerovės reikalavimai, gyvūnai gydomi tik esant būtinybei (liga, epidemija), kad sumažinti gyvūnų kančias. Norint realizuoti gyvulininkystės produktą kaip ekologišką po gydymo būtina taikyti dvigubą išlauką nei įprastiniam produktui.

- Draudžiama genetiškai modifikuotos (GM) kultūros ir ingredientai. Genetinė modifikacija augalų ir gyvūnų prieštarauja ekologiško maisto ir ekologinės gamybos principams. Neleidžiamos GM žaliavos ekologinėje gamyboje, jei nustatoma, kad tokių yra, neleidžiama vadinti „ekologišku“.

- Ekologinėje žemdirbystėje turi būti apsaugos juostos nuo taršos šaltinių (magistraliniai keliai, chemizuoti laukai).

- Draudžiama naudoti ekologiškų produktų gamyboje sintetinius maisto priedus (hidrinti riebalai, aspartamas, mono natrio glutamatas, sintetiniai dažikliai, sintetinės kvapiosios medžiagos, saldikliai ir kita).

Ekologiškas produktas geras Jums, gamtai ir gyvūnams. Daugelis mokslininkų teigia, kad daugumoje ekologiškų produktų daugiau vitamino C, mineralinių medžiagų (magnio, geležies) ir antioksidantų. Nauda yra bendra harmoninga sistema, nenaudojant žalingų sintetinių medžiagų, o skatinanti laukinę gamtą ir biologinę įvairovę, naudojant gamtinius išteklius tausiai, ko pasekoje į aplinką išmetama mažiau teršalų nei iš chemizuotos žemdirbystės.

2. Kodėl ekologiškas produktas brangesnis?

Pagrindinė priežastis – reikalingi didesni kaštai pagaminti ekologišką produktą, kadangi žemės dirbimas reikalauja daugiau fizinio darbo ir laiko kaštų. Ekologiškos žaliavos, įskaitant sėklas ir leistinas ekologinėje žemdirbystėje dirvos gerinimo priemonės yra brangesnės. Sertifikavimo kaštai taip pat vienas iš faktorių, kadangi atvykti tikrintojui į ūkį ar įmonę ir sutikrinti visus aspektus užima daug laiko. Ekologiškų produktų perdirbimo metu reikalaujama daugiau kaštų atskyrimo įprastinių ir ekologiškų produktų užtikrinimui. Ilgesnis ekologiškų gyvūnų auginimo laikas, kadangi nenaudojamos augimą skatinančios priemonės. Reikalinga daugiau vietos ir fizinio darbo norint užauginti gyvūnus pagal ekologinės gyvulininkystės reikalavimus. Ekologinė gamyba neintensyvi ir mažesnis derlius gaunamas iš tokio pat kaip įprastinėje žemdirbystėje ploto vieneto.

3. Ar nitratų yra ekologiškame produkte?

Žinoma gali būti. Nitratai – natūralus augalo komponentas. Ekologiškai auginamos daržovės, taip pat gali turėti nitratų kaip ir įprastinės. Ekologiniame ūkyje nitratų šaltiniu yra organinėse trąšose (mėšlas, kompostas ir kita) esantis azotas. Tačiau žinant, kad organinės trąšos mineralizuojasi per ilgą laiką, tikėtina, kad ekologiškai auginamos daržovės sukaups mažiau nitratų nei auginamos intensyvios žemdirbystės būdu. Azotinių trąšų naudojimas Lietuvoje yra ribojamas (170 kg į hektarą per metus) – norma vienoda ekologinės ir įprastinės gamybos ūkyje.

1995 m. rugsėjo 22 d. mokslinio komiteto ataskaitoje nurodyta, kad bendras suvartojamų nitratų kiekis paprastai yra daug mažesnis nei priimtina paros norma (PPN), kuri yra 3,7 mg/kg kūno svorio. Europos Komisijos Reglamente (EB) Nr. 1881/2006 nustatytos normos tiek ekologiškiems, tiek įprastiniams produktams: šviežiems špinatams, konservuotiems, stipriai sušaldytiems ir sušaldytiems špinatams, gūžinėms salotoms, šviežioms salotoms bei kūdikiams ir mažiems vaikams skirtiems perdirbtiems grūdiniams maisto produktams ir kūdikių maistui.

Ekologinėje ir įprastinėje gamyboje gali būti naudojamos trąšos, tik pirmu atveju organinės trąšos (mėšlas, kompostas ir kita) arba naturalūs metodai (sėjomaina), o antru atveju – sintetinės trąšos, tačiau visais atvejais dirva praturtinama azotinėmis medžiagomis. Nitratai taip pat atsiranda dėl kitų aspektų: klimato sąlygų (lietingesnis, šaltas klimatas, mažiau saulės šviesos – nitratų kiekis didesnis), dirvos rūšies (ar joje gausu azotinių junginių ar ne), augalo rūšies (linkusios kaupti nitratus: raudonieji burokėliai, morkos, špinatai, kopūstai ir kita), augalo dalies (vienų daržovių daugiau būna lapuose, o kitų šaknyse) ir kita.

Kai kalbame apie ekologiškus produktus, ypač ekologiškas daržoves, jokių būdu negalvokime, kad juose nėra nitratų. Taip yra. Tik ekologinėje gamyboje jų nėra tiek, kad kenktų žmogui, nes nustatytų normų išskirtinai ekologiškiems produktams nėra, taikomos tik tiems produktams normos, kurios reglamentuojamos ir įprastiniams produktams (Pvz.: kūdikių maistas, špinatai, gūžinės salotos).

Mokslininkų įrodyta, kad laipsniškai greičiau nitratai susidaro, kai naudojamos sintetinės trąšos, nei naudojant mėšlą ar kompostą. Tačiau niekas negali užtikrinti, kad tolygiai būtų paskirstytas organinių trąšų kiekis (vienai daržovei gali tekti daugiau azotinių medžiagų, o kitai mažiau).

Nitratų kiekį daržovėse galima sumažinti jas atitinkamai apdorojant – verdant, mirkant, konservuojant, rauginant, naudojant druską, vitaminą C arba vartoti tas dalis kuriose mažiausiai kaupiasi nitratai.

4. Kokios trąšos, dirvos gerinimo priemonės, pesticidai leidžiami ekologinėje gamyboje?

Tik tam tikras sąrašas, nurodytas Komisijos Reglamente (EB) Nr. 889/2008 I ir II prieduose. Ekologinėje žemdirbystėje draudžiami naudoti sintetiniai herbicidai, vietoje jų vykdoma: kultūrų rotacija, rankų ar agrotechnikos galimybės piktžolių naikinimui ir kruopščiai parenkamos augalų veislės, prisitaikančios prie vietinių sąlygų. Sandėliavimo metu, grūdinių kultūrų apsaugai naudoti tik II priede leistinas medžiagas.

5. Kokie maisto priedai, pagalbines medžiagos leidžiami ekologinėje gamyboje?

Komisijos Reglamente (EB) Nr. 889/2008 VIII priede nurodytos medžiagos, kurios nuolat peržiūrimos ar neatsirado natūralių, kurias būtų galima pakeisti.

6. Ar ekologiškas produktas saugesnis aplinkai?

Mokslininkai teigia, kad ekologinė žemdirbystė yra draugiškesnė aplinkai, išmetama mažiau taršos, nepurškiant chemikalais ir gamina mažiau anglies dioksido, sukeliančio pasaulinį atšilimą.

7. Ar ekologiškas produktas skanesnis?

Tai yra subjektyvus klausimas, tačiau pagrindinė priežastis kodėl žmonės geriau renkasi ekologišką produktą, dėl to, kad dažnai sako „O, tai skonis, kuris ir turi būti“. Ekologiški produktai užauginami daug lėčiau, nenaudojama sintetinės trąšos, kas rodo, kad ekologiško produkto skonis formuojasi natūraliai. Taip pat ekologiškuose produktuose daugiau sausosios dalies, mažiau vandens.

8. Kodėl ekologiški produktai išvaizda mažiau patrauklūs?

Ekologinėje gamyboje parenkamos veislės dažniausiai iš vietinės, kurios yra prisitaikiusios prie vietinių klimato sąlygų ir atsparios ligoms, tačiau naudojant tokias veisles ne visuomet produkto išvaizda patraukli. Ekologinėje gamyboje nenaudojami jokie išvaizdai pagerinti priedai.

9. Kaip atpažinti Lietuvoje pagamintą ekologišką produktą?

- ♦ **Prekiauti nesufasuoti tik su „Patvirtinamuoju dokumentu“ (tik jame išvardinti produktai „ekologiški“) gali tik tie ūkio subjektai, kurie patys pagamina produktą.**
- ♦ **Pakuotė – ženklavimas (prie pavadinimo ir sudėtyje nuoroda į ekologiškumą).**
 - A. Ekologiškų produktų ženklai;
 - B. Kontrolės įstaigos kodas (LT-EKO-001 arba LT EKO 01);
 - C. Žaliavų kilmės nuoroda (Pvz.: ES žemės ūkis, Lietuva, ES ir ne ES žemės ūkis).

Galioja nuo 2010 liepos 1 d.

LT-EKO-001
ES ir (arba) ne ES žemės ūkis

Galioja iki 2012 liepos 1 d.

LT EKO 01

ES ir (arba) ne ES žemės ūkis

10. Ką reiškia „EKOagros“ logotipas?

Tai **tik kontrolės įstaigos VŠĮ „Ekoagros“ logotipas**, o ne ekologiškų produktų ženklas ir nuo 2010 m. sausio 1 d. su šiuo logotipu ekologiškus produktus draudžiama ženklinti.

11. Ar gali kiekvienas teigti, kad yra ekologiškų produktų gamintojas?

Žinoma ne. Tik atlikus kontrolę ir išdavus „Patvirtinamąjį dokumentą“ galima teigti, kad jame išvardinti produktai yra to ūkio subjekto gaminami ekologiški produktai. Visi sertifikuoti ūkio subjektai tikrinami bent vieną kartą metuose, išskyrus didmenininkus (kartą per 3 metus).